MORA

PLAN
VATTEN OCH AVLOPP

PLAN, vatten och avlopp

Fastställd	Kommunfullmäktige 1 februari 2016 §7
Reviderad	
Produktion	Kommunledningskontoret
Dnr	2015/00381

Förord

Arbetet med den kommunala vatten- och avloppsplanen har genomförts via en styrgrupp med tjänstemän från kommunledningskontoret, miljökontoret, stadsbyggnadskontoret och Nodava AB. Kommunstyrelsen har för arbetet utsett en politisk referensgrupp med ledamöter från kommunstyrelse och de berörda nämnderna och styrelser.

Särskild vikt har lagts vid dialog med Moras medborgare. Fastighetsägare med enskild vatten- och avloppsförsörjning har fått en enkät som sammanställts och som varit ett av underlagen till arbetet med planen. Medborgardialog har hållits vid Moraparken samt vid tre platser ute i kommunen; Nusnäs, Ryssa och Sollerön. Under remisstiden inbjöds till samrådsmöte om förslaget till vatten- och avloppsplan i Moraparken.

Den kommunala vatten- och avloppsplanen utgår från *Policy, vatten och avlopp* som anger utmaningar och mål för vatten- och avloppsförsörjningen i Mora. Policyn är beslutad av kommunfullmäktige.

Underlagsmaterial framgår av en översikt, där bland annat hänvisning sker till ett omfattande GIS-kartmaterial, som är avsett att ligga till grund för vatten- och avloppsplanearbetet under lång tid framöver.

Det finns flera syften med att kommunen tagit fram en kommunal vatten- och avloppsplan men ambitionen har varit att inom ramen för gällande lagar och myndighetskrav främja;

- livskvalitet där alla invånare har ett hälsosamt dricksvatten och en närmiljö som inte är påverkad av avloppsvatten,
- säkerställa en långsiktig hållbar vatten- och avloppsförsörjning,
- stimulera inflyttning, besöksnäring och företagande samt
- dialog mellan medborgare, tjänstemän och politiker.

Kommunstyrelsens ordförande

Anna Hed

Kommundirektör

Peter Karlsson

Innehåll

1 Inledning 5

2 Bakgrund och syfte 5

3 Skydd av vattentäkter och vattenresurser 6

3.1 Grundvattenresurser utanför allmän VA anläggning 6

3.2 Skyddsområden för allmänna vattentäkter 7

3.3 Skydd av enskilda vattentäkter 7

4 Kretslopp och resurshushållning 8

5 Allmän vatten- och avloppsförsörjning (Kommunalt vatten och avlopp) 8

6 Utbyggnadsplan för allmänt VA 10

7 Plan i väntan på anslutning till kommunalt VA samt enskild VA-försörjning.. 14

8 Kommunikation 15

9 Sammanställning av åtgärder med ansvar och tidplan 15

10 Konsekvensbeskrivning 17

11 Organisation under planperioden 18

12 Ordlista 19

Bilaga 1
Översiktlig karta - Utbyggnadsplan av allmän vatten- och avloppsanläggning

1 Inledning

Alla behöver vatten och vi har ett gemensamt ansvar att se till att även framtida generationer kan ta del av det fina vatten som vi idag har i Mora. För att uppmärksamma utmaningarna och prioritera åtgärderna, för en hållbar försörjning av vatten och avlopp, har Mora kommun arbetat fram en strategisk och långsiktig vatten- och avloppsplan (VA-plan).

Planen har tagits fram genom förvaltningsövergripande arbete och diskussioner i politiskt forum. Dialog med allmänheten har varit viktigt och har därför genomförts under ett flertal tillfällen. VA-planen ska användas under många år framåt och revideras vart 4:e år. Denna plan har en planperiod som gäller år 2015 – 2019.

Policy, vatten och avlopp, fastställd av kommunfullmäktige 2015-06-22, har varit vägledande för prioriteringar och ställningstaganden i planen. Underlag och fakta som använts framgår av *Översikt, vatten och avlopp.* Båda dokumenten finns att tillgå på kommunens webbplats, www.mora.se .

VA-planen innehåller:

- utbyggnadsplan för allmänt vatten och avlopp samt plan i väntan på anslutning till kommunalt vatten och avlopp samt enskild vatten- och avloppsförsörjning,
- åtgärder inom områdena Skydd av vattentäkter och vattenresurser, Kretslopp och resurshushållning, Allmän vatten- och avloppsförsörjning och Kommunikation.

Nästan 90 % av Mora kommuns invånare är anslutna till allmänna vatten- och avloppsanläggningar. De allmänna vatten- och avloppsanläggningarna ägs av Moravatten AB och sköts av Nodava AB. Nodava AB är delägt av Mora, Orsa och Älvdalens kommuner.

Övriga 10 % har egen försörjning, vid egen fastighet eller gemensamt. Förutsättningarna liksom standard på de enskilda anläggningarna varierar och i många fall kommer det att krävas insatser för att säkerställa en god försörjning av vatten och avlopp.

2 Bakgrund och syfte

Huvudsyftet med VA-planen är att säkerställa att invånare och besökare i Mora kommun har bra dricksvatten och ett omhändertagande av avloppsvatten som säkerställer en god livsmiljö. Mora kommun arbetar för ett hållbart och tryggt samhälle där gemenskap, företagande och hälsa är viktigt. Kommunen har ett ansvar för att planera och arbeta för att det finns en god försörjning av vatten och avlopp i kommunen.

Det finns lagar och krav som avser att säkerställa att invånare får ett dricksvatten som är hälsosamt och rent och att vårt avlopp inte påverkar våra sjöar och vattendrag, badplatser och andra skyddsvärda miljöer.

När det finns behov av att lösa försörjningen av vatten eller avlopp för en viss bebyggelse har kommunen skyldighet att ordna kommunalt vatten och avlopp. Länsstyrelsen kan ålägga kommunen att ordna kommunalt vatten och avlopp, vilket de gjort i Ryssa by.

Kommunen vill med VA-planen skapa sig en egen planering för att förvalta och utveckla kommunens försörjning av vatten och avlopp. VA-planen stödjer kommunens samhällsutveckling och medför att de hälso- och miljökrav som ställs på dricksvatten och avloppshantering kan prioriteras så att största möjliga nytta ges för de ekonomiska insatser som kommer att behövas.

Med VA-planen vill kommunen också bidra till en bättre hushållning med naturresurser, minska förbrukningen av vatten, minska energianvändningen och återföra näringsämnen från avloppet till jord- eller skogsbruk.

Planen samordnar planeringen från kommunens olika förvaltningar och kommunala bolag så att kommunen agerar på ett samordnat sätt.

Planen är också ett viktigt verktyg för att informera och kommunicera med invånare i kommunen gällande försörjningen av vatten och avlopp. På kommunens webbplats finns fortlöpande information om arbetet med VA-planen och dess genomförande.

3 Skydd av vattentäkter och vattenresurser

3.1 Grundvattenresurser utanför allmän vatten- och avloppsanläggning

Sverige har, i ett internationellt perspektiv, mycket god tillgång på rent dricksvatten. Det gäller såväl ytvatten som grundvatten.

I Mora kommun finns de främsta vattenresurserna i isälvsavlagringar (grusåsar) där Älvdalsåsen är den största. Från den åsen tas bland annat vatten till Risets vattentäkt som försörjer en stor del av Moras invånare med dricksvatten.

Länsstyrelsen har, i rapport 2012:02 *Vattenförsörjningen i Mora kommun*, angett de viktigare vattentillgångarna som bör skyddas. Dessa är Älvdalsåsen (klass 1) och Siknäs, Venjanåsen, Våmåsen, Garsås, Kättbo, Vimådeltat och Mörkloåsen (klass 2).

Under planperioden 2015 – 2019 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
1. Vid revidering av översiktsplanen ska denna uppdateras med skydd för vattentillgångar i Mora med utgångspunkt från Länsstyrelsens rapport 2012:02 *Vattenförsörjningen i Mora kommun.*	Stöd vid planering, exploatering, bygglov och tillståndsgivning Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2015-2021 Stödja nationella och regionala miljömål Stödja mål i *Policy, vatten och avlopp*	Restriktioner för markanvändning och annan verksamhet som kan medföra risk för pågående eller framtida uttag av dricksvatten.

3.2 Skyddsområden för allmänna vattentäkter

Inom den allmänna vatten- och avloppsanläggningen skyddas vattentäkter via så kallade vattenskyddsområden.

Alla kommunala vattentäkter utom Finngruvan har fastställt skyddsområde. Risets vattentäkt, kommunens viktigaste, behöver dock revidera sitt skyddsområde. I Venjan pågår utredning om ny vattentäkt.

Under planperioden 2015 – 2019 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
2. Ta fram förslag till vattenskyddsområden för Riset (revidering) och Finngruvan (nytt). Om ny vattentäkt hittas i Venjan ska även denna skyddas. Vid revidering av översiktsplanen ska denna uppdateras med nya och befintliga vattenskyddsområden.	Skydda vattentäkter från föroreningspåverkan. Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2015-2021 Stödja nationella och regionala miljömål Stödja mål i *Policy, vatten och avlopp*	Höjd säkerhet vid leverans av dricksvatten. Begränsningar i mark- och vattenanvändning inom skyddsområdet

3.3 Skydd av enskilda vattentäkter

Enskilda vattentäkter saknar normalt skydd. Skydd för enskilda gemensamma vattentäkter kan dock erhållas genom att kommunen antar lokala hälsoskyddsföreskrifter.

Under planperioden 2015 – 2019 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
3. Skydd via lokala hälsoskyddsföreskrifter ska initieras för alla enskilda gemensamma vattentäkter som inte är med i VA-utbyggnadsplanen inom 10 år och som har fler än 50 personer anslutna eller en produktion större än 10 m^3/dygn	Skydda vattentäkter från föroreningspåverkan. Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2015-2021 Stödja nationella och regionala miljömål Stödja mål i *Policy, vatten och avlopp*	Höjd säkerhet vid leverans av dricksvatten. Begränsningar i mark- och vattenanvändning inom skyddsområdet Ökad trygghet för invånare som är anslutna till en vattenledningsförening. Kräver kommunal finansiering
4. Identifiera behov av lokala hälsoskyddsföreskrifter för mindre enskilda gemensamma vattentäkter inför nästkommande planperiod.	Skydda vattentäkter från föroreningspåverkan. Stödja mål i *Policy, vatten och avlopp*	Se ovan

4 Kretslopp och resurshushållning

Miljöbalkens syfte är att skapa en god resurshushållning och en god livsmiljö även för kommande generationer. Inom vatten- och avloppsförsörjning avses främst kretslopp av näringsämnen (fosfor) från avlopp som ett prioriterat område. Inom kommunalt vatten och avlopp avser detta återföring av slam från avloppsreningsverk. I Sverige finns det på många håll begränsningar (kvalitet, opinion, m.m.) som gör att slammet inte kan återföras till växtproduktion. I Mora kommun används slammet till anläggningsjordar. En annan viktig resursfråga inom kommunalt vatten och avlopp är den relativt stora mängden energi som åtgår för att förse invånare och besökare med vatten- och avloppsförsörjning. I Mora kommun åtgår ca 3 500 MWh/år, vilket motsvarar ungefär 175 villahushåll med en förbrukning på 20 000 kWh/år.

I den enskilda VA-försörjningen, som i Mora enbart omfattar ca 10-15 % av befolkningen, är det svårare att skapa större effekter inom kretslopp och resurshushållning på grund av de mycket spridda anläggningarna. Inte desto mindre kan det vara av vikt att skapa grund för ett framtida samhälle som även lokalt är anpassat till en god resurshushållning.

Hushållning med energi samordnas med kommunens arbete med Energi- och klimatplan.

Under planperioden 2015 – 2019 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
5. Utreda möjligheter för ett hållbart omhändertagande av avloppsslam	Bidra till en hållbar kommun Stödja nationella och regionala miljömål Stödja mål i Policy, vatten och avlopp.	Ökat kretslopp Minskat nyttjande av ändlig fosfor Ökad energiutvinning Minskat transportbehov av slam
6. Ta fram slamstrategi	Bidra till en hållbar kommun Säkerställa slammets kvalitet Stödja nationella och regionala miljömål Stödja mål i Policy, vatten och avlopp.	Ökade förutsättningar för att slam kan återanvändas i kretsloppet Minskad belastning av oönskade ämnen i naturen (kemikalier, läkemedel etc)

5 Allmän vatten- och avloppsförsörjning (kommunalt vatten och avlopp)

I Mora kommun sköter och administrerar Nodava AB den allmänna vatten- och avloppsanläggningen åt ägaren och huvudmannen Moravatten AB.

Den allmänna vatten- och avloppsanläggningen lyder under lagen om allmänna vattentjänster vilket ställer särskilda krav på att upprätthålla en god vatten- och avloppsstandard. Lagen gäller även kommunens ansvar att ordna allmän vatten- och avloppsförsörjning.

Moras allmänna vatten- och avloppsförsörjning sker via åtta vattenverk och nio avloppsverk samt ca 80 mil vatten- och avloppsledningar. Debiterad mängd vatten uppgår till ca 1,3 Mm^3/år.

Ledningsnätet är gammalt och behöver förnyas. Stora delar av vatten- och avloppsanläggningarna i Mora kommun byggdes under perioden 1955 – 1979. Detta innebär att stora delar av ledningsnätet är 40 – 60 år gammalt.

Dagvatten från städer och samlad bebyggelse har historiskt sett avletts samlat i ledningar. Det har visat sig att även dagvatten har påverkan på sin omgivning både vad gäller föroreningar och

näringsämnen. Genom att dagvatten hittills oftast har letts i ledningar till en samlad utsläppspunkt kan det uppstå höga halter och stora flöden till ett ibland litet och känsligt vattendrag. Stora flöden av dagvatten kan medföra översvämningar och erosion.

I främst de centrala delarna av Mora finns ett allmänt dagvattensystem utbyggt. Generellt eftersträvas LOD (Lokalt Omhändertagande av Dagvatten) och en hållbar dagvattenhantering vid planering i dagsläget. Detta innebär att avrinningen av dagvatten fördröjs och ska efterlikna vattnets naturliga förlopp.

Under planperioden 2015 – 2019 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
7. Översyn av nuvarande verksamhetsområden och dess indelning i vatten, spill respektive dagvatten	Säkerställa att verksamhetsområdet är utformat enligt den ambition som fanns vid fastställandet	Tydligare för fastighetsägare vad som gäller
8. Genomföra *Vägvalsutredning för VA Mora* [1]	Bidra till en hållbar kommun Ge förutsättningar till kostnadseffektiva lösningar som samtidigt bidrar till att lösa de miljö- och hälsomässiga behoven enligt denna VA-plan	Ökad effektivitet Förbättrad försörjning dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp
9. Utreda möjligheter till reservvattentäkt för Risets vattentäkt	Bidra till en hållbar kommun Säkerställa vattenförsörjning vid större driftstörning (förorening, etc) Utveckla möjligheter till vattenförsörjning i områden som har behov av förbättrad vattenförsörjning	Höjd säkerhet vid leverans av dricksvatten. Kan medföra stora kostnader Kan innebära kommunövergripande insatser
10. Ta fram förnyelseplan för reinvesteringar i ledningsnät baserad på Svensk vattens modell	Säkerställa långsiktigt VA-försörjning Stödja nationella och regionala miljömål Stödja *Policy, vatten och avlopp*	Minskade utsläpp av avloppsvatten från reningsverk och ledningsnät Minskad energiförbrukning i pumpstationer och avloppsreningsverk Eventuellt ökade investeringskostnader
11. Ta fram dagvattenprogram	Förebygga klimateffekter Tydliggöra ansvar och roller Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2015-2021 Stödja nationella och regionala miljömål Stödja *Policy, vatten och avlopp*	Minskade utsläpp av avloppsvatten från reningsverk och ledningsnät Minskad risk för översvämningar i bebyggelse

[1] Utreda vilken lösning som är långsiktigt bäst för att säkerställa nuvarande och framtida behov gällande vatten- och avloppsförsörjning. Inbegriper analys om mer storskaliga lösningar kontra lokala lösningar, se även kap 6.

Se även "Kretslopp och resurshushållning" där slam och energi redovisas.

6 Utbyggnadsplan för allmänt vatten och avlopp

En kommun är skyldig enligt Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) att ordna vattentjänster om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för områden med befintlig eller blivande bebyggelse.

Bedömningar om vilka områden som föreslås erhålla allmän vatten- och avloppsförsörjning sker utifrån följande behov och möjligheter.

Bedömning om behoven sker utifrån följande parametrar;

A. Antal fastigheter och dess nyttjandegrad
B. Bebyggelseutveckling
C. Förutsättningar försörjning av dricksvatten (störst vikt)
D. Känslighet recipient och naturmiljö
E. Förutsättningar att anlägga enskilda avlopp

Parametrarna viktas där C ges störst vikt följt av A och E.

Bedömning av möjligheter att ordna allmän vatten- och avloppsförsörjning sker utifrån

F. Kostnader för utbyggnad av allmän vatten- och avloppsanläggning
G. Samordningsvinster vid utbyggnad

Med utgångspunkt från målsättningar i "Policy, vatten och avlopp" ska en samlad bedömning ske av vilka områden som föreslås erhålla allmän vatten- och avloppsförsörjning och dess prioritetsordning uppdelad i följande tidsintervall;

- Områden som föreslås byggas ut inom 10 år med prioritet för varje enskilt objekt (om möjligt)
- Områden som föreslås byggas ut om 10-20 år (ej prioritering av enskilda områden)
- Områden som föreslås byggas ut efter 20 år alternativt ha enskild VA-försörjning

I tabell 1-2 anges förslag på utbyggnadsplan de närmaste 20 åren och i tabell 3 anges de områden som inte inom 20 år avses anslutas till kommunalt vatten och avlopp eller som på lång sikt föreslås ha enskild vatten- och avloppsförsörjning.

Utbyggnadstakten i tabell 1-2 är bedömd utifrån vad som anses skäligt med nuvarande kunskap om behov, ekonomi samt befintliga och planerade resurser. Under kommande planperiod ska ett antal större utredningar genomföras om framtida vatten- och avloppsförsörjning. Dessutom erhålls lärdomar och erfarenheter under arbetet, som medför att bedömningsunderlaget förbättras. Detta kan innebära att fler områden kan bli aktuella för utbyggnad av allmän vatten- och avloppsanläggning vid kommande revideringar av VA-planen (normalt vart 4:e år). Vid dessa tillfällen kan också omprioriteringar bli nödvändiga på grund av att förutsättningarna förändrats (t ex lagstiftning).

Områden i tabell 1 innebär att de läggs in i en långsiktig investeringsplan.

I samband med fastställande av utbyggnadsplanen av allmän vatten- och avloppsanläggning för Mora kommun uppstår ett antal vägval. För att Moravatten AB skall kunna planera för en effektiv och rationell framtida vatten- och avloppsförsörjning behöver dessa vägval utredas (åtgärd 8).

I praktiken innebär det att Sollerö avloppsreningsverk blir överbelastat vid en utbyggnad av den allmänna vatten- och avloppsanläggningen på Sollerön. Vägvalet är om reningsverkskapaciteten skall höjas på Sollerön eller om avloppsvattnet skall ledas till Solviken. Solviken-alternativet bör förutom utredningar kring tekniska förutsättningar och tillståndsfrågor enligt Miljöbalken även

innehålla korta och långsiktiga ekonomiska effekter av att samla reningskapaciteten för Gesunda, Öna, Våmhus, Garsås samt eventuell samordning med Orsa kommun. Ytterligare en effekt blir då att ställa samma frågor även för vattenförsörjningen med eventuell samordning av Riset vattenverk med Garsås, Våmhus, Risa samt Orsa kommun.

Syftet med utredningen är att ta fram ett långsiktigt hållbart beslutsunderlag för strategiska investeringar. Detta för att rätt beslut ska tas vid rätt tidpunkt utan att bygga fast vatten- och avloppsanläggningen i en struktur som över tid inte är optimal.

Tabell 1-3 visas även i karta, se bilaga 1.

Tabell 1. Förslag utbyggnadsplan inom 10 år (2016 – 2025)

Område	**Klart år**	**Kommentar**
Ryssa by	2017	Föreläggande från länsstyrelsen enligt 6 § LAV. Ca 130 bebyggda fastigheter
Borstnäs	2018	Stort behov ur hälso- och miljösynpunkt; • Svåra markförhållanden • Enskilt vatten • LIS-område • Stor andel äldre avlopp • Svåra förutsättningar att ordna enskilt avlopp Mycket goda förutsättningar att ordna allmänt VA (nära Ryssa). Ca 50 bebyggda fastigheter
Vålan (Färnäs/Nusnäs)	2019	Stort behov ur hälso- och miljösynpunkt. • Högt bebyggelsetryck • Små fastigheter • Enskilt vatten • Mindre goda förutsättningar att ordna enskilt avlopp Ganska goda förutsättningar att ordna allmänt VA. Ca 90 bebyggda fastigheter
Utanmyra	2020-2021	Mycket stort behov ur hälso- och miljösynpunkt. • Tätbebyggt • Enskilt vatten • Stor andel äldre avlopp • Stor känslighet recipient • Svåra förutsättningar att ordna enskilt avlopp Ca 100 bebyggda fastigheter
Isunda	2022	Mycket stort behov ur hälso- och miljösynpunkt.

		• Enskilt vatten • Stor andel äldre avlopp • Siltiga markförhållanden • Måttlig känslighet recipient • Svåra förutsättningar att ordna enskilt avlopp Goda förutsättningar att ordna allmänt VA (följd av Ryssa) Ca 50 bebyggda fastigheter
Bodarna, Kulåra, Bråmåbo, Häradsarvet	Utbyggnaden i dessa områden kan tidsmässigt pågå något år efter 2025. Detaljerad tidsättning sker vid revidering 2019.	Stort behov ur hälso- och miljösynpunkt. • Enskilt vatten • Stor andel äldre avlopp • Bergiga markförhållanden • Måttlig känslighet recipient • Svåra förutsättningar att ordna enskilt avlopp Ca 175 bebyggda fastigheter

Tabell 2. Förslag utbyggnadsplan år 2026 - 2035

Område	Kommentar
Kättbo	Stort behov ur hälso- och miljösynpunkt. • Otjänligt vatten (fluorid) • Stor andel äldre avlopp • Måttlig känslighet recipient • Mindre goda förutsättningar att ordna enskilt avlopp Dåliga möjligheter att ordna allmänt VA Ca 135 bebyggda fastigheter
Kråkbergslandet	Stort behov ur hälso- och miljösynpunkt. • Högt bebyggelsetryck • Små fastigheter • Enskilt vatten • Stor andel äldre avlopp • Måttlig känslighet recipient • Svåra förutsättningar att ordna enskilt avlopp Goda möjligheter att ordna allmänt VA Prioritering kan påverkas av framtida samhällsplanering. Ca 125 bebyggda fastigheter

Tabell 3. Förslag utbyggnadsplan år 2036 och senare samt enskild VA-försörjning

Område	Kommentar
Övriga områden	Områden kommer vid följande revideringar att successivt lyftas till tabell 1 eller 2.

Utifrån tabell 1 bedöms således följande vara prioriterat under planperioden 2015 – 2019;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
12. Kommunal VA utbyggnad Ryssa by, Borstnäs och Vålan (Färnäs/Nusnäs) (se tabell 1)	Föreläggande enligt 6 § LAV Miljö- och hälsomässiga behov	Förbättrad försörjning av dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp
13. Ta fram riktlinjer för att ansluta fastigheter som ej är anslutna till kommunalt VA, både inom och nära verksamhetsområde med behov ur hälso- eller miljösynpunkt.	Ansluta fastigheter där avsikten varit eller är att dessa ska ingå i kommunal vatten- och/eller avloppsförsörjning Miljö- och hälsomässiga behov	Förbättrad försörjning av dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp Rättvisa mellan fastighetsägare

14. Ta fram rutiner för utbyggnad av kommunalt VA	Kvalitetssäkra den interna arbetsprocessen med ständiga förbättringar Säkerställa kommunikation med berörda fastighetsägare Stödja mål i *Policy, vatten och avlopp*	Effektivt genomförande av projekt Ökat förtroende och nöjdhet hos invånare
15. Ta fram riktlinjer för finansiering av utbyggnad av kommunalt VA	Underlätta hantering av taxor och finansiering Tydligare regelverk vid anslutningar Stödja mål i *Policy, vatten och avlopp*	Bättre ekonomisk planering Bättre arbetsprocesser med god transparens

7 Plan i väntan på anslutning till kommunalt vatten och avlopp samt enskild vatten- och avloppsförsörjning

Avser områden som anges i kapitel 6.

Om utbyggnad av kommunal vatten- och avloppsanläggning planeras kan bristfällig enskild anläggning föreläggas med krav i väntan på utbyggnad. Insatsen ska vara skälig och anpassas till riskbild och tidpunkt för anslutning. Tillstånd kan vara tidsbegränsade med krav att ansluta sig till kommunal anläggning när förutsättningar finns.

Skydd av vattentäkter hanteras i kapitel 3.3.

Gemensamma lösningar ska stimuleras och teknikval ska beakta kretslopp och resurshushållning, se kapitel 4 och kapitel 8. Notera att miljökontoret inte kan kräva varken gemensamma lösningar eller viss teknik utan detta måste hanteras av fastighetsägarna.

Under planperioden 2015 – 2019 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
16. Ta fram tillsynsplan i områden som ej ska byggas ut inom 10 år (tabell 2-3) med prioritet på områden med risk för påverkan på dricksvatten eller recipient/naturmiljö med stor känslighet	Miljö- och hälsomässiga behov Stödja förslag till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2015-2021 Stödja *Policy, vatten och avlopp* Säkerställa kommunikation med berörda fastighetsägare	Förbättrad försörjning dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp
17. Ta fram riktlinjer för bedömning av enskilda avlopp	Anpassa bedömning till råd från Havs- och vattenmyndigheten samt förutsättningar i Mora kommun Stöd för upprättande av tillsynsplan för miljökontoret Stödja mål i *Policy, vatten och avlopp*	Minskad risk för skadlig lokal påverkan (ex dricksvattentäkter) Ökad ekonomisk hushållning

8 Kommunikation

VA-försörjningen påverkar Mora kommun som samhälle, dess invånare och besökare. Även flera kommunala organisationer berörs av VA-frågor i sitt arbete. Kommunikation är en mycket viktig del för att uppnå planens ambitioner. En viktig målgrupp är fastighetsägare som berörs av planerade förändringar, till exempel vid utbyggnad av kommunalt verksamhetsområde eller i områden i tillsynsplanearbetet. Kommunikation ska, om inte annat anges, beredas i VA-plangruppen[2] och förankras i dess referensgrupp[3].

Under planperioden 2015 – 2019 är följande prioriterat;

Åtgärd	Motiv (varför)	Konsekvens (verklig effekt)
18. Plan för kommunikation och rådgivning	Säkerställa kommunikation med berörda fastighetsägare Kommunens webbplats Seminarier Enkäter Undersöka möjlighet till rådgivning och samordning av enskild VA försörjning, ex ·Bildande av föreningar och föreningsutveckling, Gemensam vatten- och/eller avloppsförsörjning, Skydd av gemensamma vattentäkter, Dokumentation och kartor, Egenkontrollprogram,·Utbildning (ex etsloppslösningar), Utrustning, Bidrag och finansieringslösningar	Ökad effektivitet Förbättrad försörjning dricksvatten Minskad påverkan från enskilda avlopp

9 Sammanställning av åtgärder med ansvar och tidplan

Följande tabell sammanställer åtgärder med ansvar och tid som anges i VA-planen.

Åtgärd	Ansvar	Tid (klart)	Beslutsinstans
1. Vid revidering av översiktsplanen ska denna uppdateras med • skydd för vattentillgångar i Mora med utgångspunkt från Länsstyrelsens rapport 2012:02 ”Vattenförsörjningen i Mora kommun”. • nya och befintliga vattenskyddsområden enligt åtgärd 2.	Kommunstyrelsen	Påbörjas under planperioden	Kommunfullmäktige
2. Ta fram förslag till vattenskyddsområden för Riset (revidering) och Finngruvan	Nodava AB	2017	Länsstyrelsen

[2] Gruppen består av ansvarig tjänsteman från kommunledningskontor, miljökontor, stadsbyggnadskontor och Nodava AB.
[3] Grupp med deltagare från kommunstyrelse, byggnadsnämnd, teknisk nämnd, miljönämnd och Moravatten AB.

	(nytt). Om ny vattentäkt hittas i Venjan ska även denna skyddas.			
3.	Skydd via lokala hälsoskyddsföreskrifter ska initieras för alla enskilda gemensamma vattentäkter som inte är med i VA utbyggnadsplanen inom 10 år och som har fler än 50 personer anslutna eller en produktion större än 10 m3/dygn	Kommunstyrelsen	2019	Kommunfullmäktige
4.	Identifiera behov av lokala hälsoskyddsföreskrifter för mindre enskilda gemensamma vattentäkter inför nästkommande planperiod.	VA-plangrupp	2019	Förankras i referensgrupp
5.	Utreda möjligheter för ett hållbart omhändertagande av avloppsslam	Nodava AB	2017	Moravattens styrelse
6.	Ta fram slamstrategi	Nodava AB	2017	Moravattens styrelse
7.	Översyn av nuvarande verksamhetsområden och dess indelning i vatten, spill respektive dagvatten	Nodava AB	2015	Kommunfullmäktige
8.	Genomföra "Vägvalssutredning för VA Mora"	Nodava AB	2017	Moravattens styrelse
9.	Utreda möjligheter till reservvattentäkt för Risets vattentäkt	Nodava AB	2017	Moravattens styrelse
10.	Ta fram förnyelseplan för reinvesteringar i ledningsnät baserad på Svensk vattens modell	Nodava AB	2019	Moravattens styrelse
11.	Ta fram dagvattenprogram	Kommunstyrelsen	2016	Kommunfullmäktige
12.	Kommunal VA utbyggnad Ryssa by, Borstnäs och Vålan (Färnäs/Nusnäs) (se tabell 1, kap 6)	Nodava AB	2019	Kommunfullmäktige (verksamhetsområde, taxa) Moravattens styrelse (investering)
13.	Ta fram riktlinjer för att ansluta fastigheter som ej är anslutna till kommunalt VA, både inom och nära verksamhetsområde med behov ur hälso- eller miljösynpunkt.	VA-plangrupp	2016	Förankras i referensgrupp
14.	Ta fram rutiner för utbyggnad av kommunalt VA	VA plan grupp	2016	Förankras i referensgrupp
15.	Ta fram riktlinjer för finansiering av utbyggnad av kommunalt VA	Nodava AB	2016	Förankras i referensgrupp
16.	Ta fram tillsynsplan i områden som ej ska byggas ut inom 10 år (tabell 2-3) med	Miljökontoret	2016	Miljönämnden

	prioritet på områden med risk för påverkan på dricksvatten eller recipient/naturmiljö med stor känslighet			
17.	Ta fram riktlinjer för bedömning av enskilda avlopp	Miljökontoret	2016	Miljönämnden
18.	Plan för kommunikation och rådgivning	VA-plangrupp	2016	Referensgrupp

10 Konsekvensbeskrivning

Konsekvenserna av VA-planen syftar sammantaget till att skapa en långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning i Mora kommun. Effekten av VA-planen och dess åtgärder sammanfattas utifrån hållbarhetsmålen i "Policy, vatten och avlopp".

Miljö: Påverkan yt- och grundvatten, kretslopp, resurshushållning

Ekonomi: Ekonomiska konsekvenser för medborgare i Mora

Socialt: Hälsa, livskvalitet, boendetrygghet, likställighet, etcetera

Bedömningen sker i tre nivåer;

++ Betydande förbättring

\+ Mindre betydande förbättring

0 Ingen betydande förändring

\- Mindre betydande försämring

-- Betydande försämring

Åtgärd	Miljö	Ekonomi	Socialt
1. Uppdatera översiktsplan med skydd för vattentillgångar i Mora	0	0	++
2. Ta fram förslag till vattenskyddsområden för Riset (revidering), Finngruvan (nytt) och Venjan (nytt).	+	0	+
3. Skydd via lokala hälsoskyddsföreskrifter ska initieras för alla vattentäkter som inte är med i VA-utbyggnadsplanen inom 10 år och som har fler än 50 personer anslutna eller en produktion större än 10 m3/dygn	+	0	++
4. Identifiera behov av lokala hälsoskyddsföreskrifter i övriga enskilda vattentäkter inför nästkommande planperiod	+	0	++
5. Utreda möjligheter för ett hållbart omhändertagande av avloppsslam	++	0	0
6. Ta fram slamstrategi	++	0	0
7. Översyn av nuvarande verksamhetsområden och dess indelning i vatten, spill respektive dagvatten	+	0	+

8. Genomföra "Vägvalsutredning för VA Mora"	++	0	++
9. Utreda möjligheter till reservvattentäkt för Risets vattentäkt	0	0	++
10. Ta fram förnyelseplan för reinvesteringar i ledningsnät baserad på Svensk vattens modell	+	0	+
11. Ta fram dagvattenprogram	++	0	0
12. Kommunal VA-utbyggnad Ryssa by och Borstnäs och Vålan (Färnäs/Nusnäs)	++	--	++
13. Ta fram riktlinjer för att ansluta fastigheter som ej är anslutna till kommunalt VA, både inom och nära verksamhetsområde med behov ur hälso- eller miljösynpunkt.	++	--	++
14. Ta fram rutiner för utbyggnad av kommunalt VA	0	+	+
15. Ta fram riktlinjer för finansiering av utbyggnad av kommunalt VA	0	++	+
16. Ta fram tillsynsplan i områden som ej ska byggas ut inom 10 år (tabell 2-3) med prioritet på områden med risk för påverkan på dricksvatten eller recipient/naturmiljö med stor känslighet	++	--	++
17. Ta fram riktlinjer för bedömning enskilda avlopp	++	0	++
18. Plan för kommunikation och rådgivning	0	0	++

11 Organisation under planperioden

Under planperioden ska en *VA-plangrupp* finnas som ansvarar för att planera, samordna och följa upp VA-planen samt årligen samordna svar till Vattenmyndigheten. Gruppen består av ansvarig tjänsteman från kommunledningskontor, miljökontor och stadsbyggnadskontor och Nodava AB. Sammankallande är kommunledningskontoret. Gruppen kan adjungera fler personer efter behov. Gruppen bör genomföra minst fyra möten per år.

Nuvarande *referensgrupp* ska vara kvar och dess ansvar är att utgöra samrådspart till arbetsgruppen i strategiska ställningstaganden och vägval samt vara beredande i ärenden som behöver beslutas i kommunfullmäktige eller kommunstyrelse. Gruppen ska sammankallas minst en gång per år, helst inför budgetprocess.

12 Ordlista

Allmän VA-anläggning	*En vatten- och avloppsanläggning som kommunen har rättsligt bestämmande över och som har ordnats för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV)*
Avlopp	*Samlingsnamn för spillvatten, dagvatten samt dränvatten.*
Dagvatten	*Ytligt avrinnande regnvatten och smältvatten.*
Enskild VA-anläggning	*En vatten- och avloppsanläggning eller annan anordning för vattenförsörjning eller avlopp som inte är eller ingår i en allmän vatten- och avloppsanläggning.*
Gemensamhetsanläggning	*En enskild vatten- och avloppsanläggning (se ovan) som inrättats för två eller flera delägare gemensamt.*
LIS-område	*Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen. Område är utpekat i kommunens LIS-plan som lämpligt för landsbygdsutveckling.*
LAV	*Lagen om allmänna vattentjänster.*
LAV 6§ om Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster:	*Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall Kommunen:* *1. Bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och* *2. Se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va- anläggning.*
Moravatten AB	*Helägt av Mora kommun. I detta bolag ligger ägandet av vatten-, avlopp- och avfallsanläggningar.*
Nodava AB	*Driftbolag samägt mellan Mora, Orsa och Älvdalens kommuner med uppgift att sköta den allmänna vatten- och avloppsanläggningen.*
Recipient	*Vattendraget som är mottagare av exempelvis avloppsvatten.*
Riktlinjer	*En riktlinje innehåller anvisningar om hur en fråga ska hanteras. Den är vägledande i hur tjänstemän bör agera.*
Rutiner	*Rutiner anger en arbetsbeskrivning och är mer konkret än riktlinjer.*
VA-anläggning	*En anläggning som har till ändamål att tillgodose behov av vattentjänster för bostadshus eller annan bebyggelse.*
Verksamhetsområde	*Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän vatten- och avloppsanläggning.*
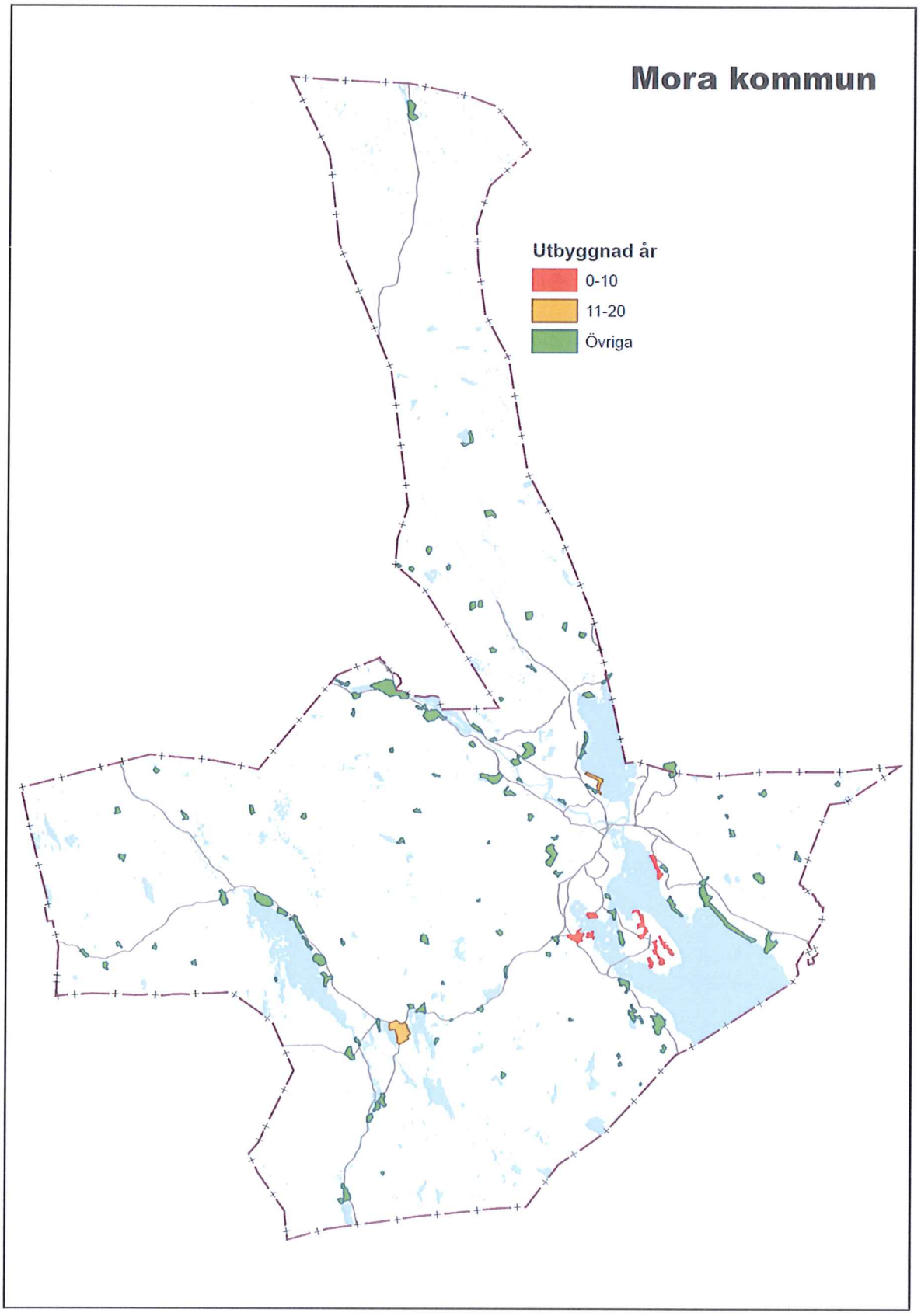
Bilaga 1 **Utbyggnadsplan av allmän vatten- och avloppsanläggning**